

מתיקות החפץ חיים

שו"ת בעניינים אקטואליים

"מי האיש החפץ חיים אוהב ימים לראות טוב נצור לשונך מרע"

גליון מס' 3 | פר' בהר-בחוקותי | תש"פ

בס"ד

כלל א' - איסור סיפור לשון הרע

לשאל האם זה גם במקום הפסד כספי [ובמיוחד שיש כאן פרנסת בני ביתו] או לא. (מקור החיים - ס"ו, ויש לדקדק זאת גם ביחס לשאר בני ביתו)
תשובה: אסור לו לעבוד בקו הנייעס שיש שם סיפורי לשוה"ר, וגם אם לא יהיה לו אח"כ במה לפרנס את בני ביתו.

סעיף ז'

ה. בחתונת הבן דוד יש לשון הרע **שאלה:** ראובן הגיע לחתונה של בן דודו ונתיישב בשולחן, וביתניים התגודדו ובאו לישיב לידו בני המשפחה, ותוך כדי הסעודה התחילו לדבר על אנשים - עניינים, ומעשיהם, ויש שם לשוה"ר, וראובן לא נעים לו מפני כבודם לישיב דומם ולא לסייע להם, פן יחשבוהו לשוטה ופתי. האם מותר לו לסייע בסיפורם ולהוסיף מילה כאן ומילה שם. (מקור החיים - ס"ז. שים לב - שכאן הדגש שזה נוגע לו רק בכבוד בעלמא)
תשובה: בודאי שאסור לו לספר ולסייע, ועל עת כזו נאמר "כל רגע ורגע שאדם חוסם פיו, זוכה לאור הגנוז שאין כל מלאך ובריה יכולים לשער".

ו. בהסעה לכולל מדברים לשון הרע

שאלה: שמעון אברך כולל, ומיקום הכולל נמצא במרחק נסיעה של כ-15 דק' וצריכים לזה הסעה. והנה בהסעה תמיד מזדמן שמדברים על דא ועל הא, ובתוך הדברים מדברים לשוה"ר על פלוני ואלמוני, ולא נעים לו לישיב דומם ולא לסייע בדיבורם. האם מותר לו לסייע ולהוסיף מילים פה ושם, כדי שלא יחשבוהו לשוטה ופתי (מקור החיים - ס"ז)
תשובה: בודאי שאסור לו לספר ולסייע, ועל עת כזו נאמר "כל רגע ורגע שאדם חוסם פיו, זוכה לאור הגנוז שאין כל מלאך ובריה יכולים לשער".

ז. מועדון בעבודה

שאלה: בעבודה בנמל יש הפסקה במשך 45 דק', ויש כאלו שמתאספים למועדון ומדברים לשוה"ר על פלוני ואלמוני, וראובן לא נעים לו לישיב דומם ולא לסייע בדיבורם כדי שלא יחשבוהו לשוטה ופתי. האם מותר לו לסייע להם. (מקור החיים - ס"ז)
תשובה: בודאי שאסור לו לספר ולסייע, ועל עת כזו נאמר "כל רגע ורגע שאדם חוסם פיו, זוכה לאור הגנוז שאין כל מלאך ובריה יכולים לשער".

סעיף ו'

א. הבוס רוצה לשון הרע על המתחרה **שאלה:** מעבידו של מר שמשוביץ, דרש מהעובדים ללכת לחנותו של שכנו, ולמצוא שם כל מיני תקלות ובעיות שיש שם ולספר לו, כי כוונתו לפרסמם לעין כל וע"י כן יגדלו הכנסותיו, ובודאי שמי שיביא גנות חזקה ועסיסית תגדל קרנו בעיני המנהל, ומי שלא יספק מאומה יפוט - האם מר שמשוביץ יכול לשתף פעולה בדבר הזה. (מקור החיים - ס"ו)
תשובה: אסור לו לשתף פעולה, גם במקום שיפסיד פרנסתו.

ב. לדרוך על פחית קולה של החברה המתחרה **שאלה:** מר גולדברג עובד בגרפיקה של חנות משקאות סופר דרינק, ובקשו ממנו לערוך סרטון כנגד החברה המתחרה, וכגון: שיעשה ילד שמגיע למכונה שמוכרת משקאות, ויוציא פחית של החברה המתחרה, וידרוך עליו ברגליו כדי להגיע לכפתור של חברת סופר דרינק להוציא פחית משם, ואת אותה פחית יפתחנה בשמחה, ויברך וילגום ממנה לרויה - האם מותר לו לעשות כן או לא. [היה כזה סרטון של חברת פפסי כנגד חברת קוקה קולה, ואמרו שבאותו חודש ירדו הרווחים של חברת קוקה קולה משמעותי] (מקור החיים - ס"ו)
תשובה: אסור לו לערוך את הסרטון, וגם אם לבסוף יפוט.

ג. עורך טור של פוליטיקה

שאלה: מר אלחריי עובד בעיתון, ועורך את הטור של הפוליטיקה על אנשים כאשר בכל שבוע צריך לכתוב על פלוני ואלמוני, ועכשיו שמע בשיעור תורה שיש בזה משום לשוה"ר, א"כ מה יעשה כי אם עכשיו לא יכתוב, יש חשש גדול מאוד שיפטר והו מעבודתו. (מקור החיים - ס"ו)

תשובה: אסור לו לערוך את אותו טור של פוליטיקה, וגם אם יפטר והו מעבודתו.

ד. שדרן בקו נייעס

שאלה: מר נייעסון עובד בקו נייעס של "כל הציבור", וגם צריך להעביר מידי פעם מידע גם בשידור ולפעמים יש בו לשוה"ר, וכאשר שמע שיעור תורה בהל' לשוה"ר על חומרת איסור לשוה"ר נבהל, ובא

ח. אסיפה בחדר מורים או רמי"ם

שאלה: אצל מלמדים בת"ת יש חדר מורים, וכן לרמי"ם בשיבה קטנה יש חדר מנוחה, ובהפסקות בין שיעור לשיעור מתאספים שם למנוחה קצרה ושותים כוס קפה, וקורה הרבה - שמתחילים לדבר איך היה בשיעור שעכשיו הסתיים, ולפעמים מדברים על ילד או בחור שהפריע למהלך השיעור / דיבר לא במקום הנכון / מתעסק במה שלא צריך להתעסק, דברים שאין בהם תועלת לשומע, ואחד המורים או הרמי"ם שנמצא שם לא נעים לו לא לספר מה היה במהלך השיעור אצלו, פן יחשבוהו לשוטה ופתי. האם מותר לו ג"כ לספר או לא. (מקור החיים - ס"ז)

תשובה: בודאי שאסור לו לספר ולסייע, ועל עת כזו נאמר "כל רגע ורגע שאדם חוסם פיו, זוכה לאור הגנוז שאין כל מלאך ובריה יכולים לשער".

ט. יכול להגיע לפיטורין אם לא ישמע לשוה"ר

שאלת חכם: עד כאן דיברנו לענין לסייע להם בסיפורם ולשתף עצמו יחד עמם. ומה יהא הדין רק לגבי השמיעה, דלפעמים הבוס בעבודה עושה ישיבת צוות וכולם מוכרחים להיות שם, ובתוך כדי הישיבה הוא מתחיל להסתעף ולדבר לשוה"ר על מפעל כזה או אחר, והאופן היחיד שנשאר לו זה רק לקום ולצאת, ואז בודאי הבוס יפגע ויקצץ את משכורתו בעקיפין או בישירות ויכול להגיע גם לפיטורין. האם כך צריך לעשות כדי שלא לעבור על הלאו דלשוה"ר. (רמז: שים לב - שכאן הלאו נעשה באין בו מעשה, יש רק שמיעה ואינו מדבר)

תשובה: אין לחלק, ואף בלאו זה שהוא רק שומע יש לו להפסיד כספו ואל יהי רשע שעה אחת לפני המקום. והטעם - דשונה שמיעת לשוה"ר מכל לאו שאין בו מעשה, שהרי נעשית העבירה בגופו בשמיעתו או בקבלתו דברי הלשוה"ר. (הגר"ח קנייבסקי, באורחות חיים - חלק ח')

י. להפסיד כבוד בועד העובדים

שאלה: בועד העובדים עושים כל כמה זמן אסיפה לאנשי ועד, וטבעו של היו"ר לדבר הרבה ולפעמים גולש לדבר לשוה"ר על כל מי שלא מוצא חן בעיניו כ"כ, ואחד מאנשי הועד תמיד בדילמה מה לעשות, ואם כל הזמן יקום ויצא באמצע זה יפגע ביו"ר, ובבחירות הבאות ודאי שלא ירצה אותו יחד עמו בועד ונמצא מפסיד כבוד חשוב. [לא רק שנראה כמשתגע ושוטה ופתי] האם כך צריך לעשות כל הזמן אף שיפסיד כבוד חשוב או לא. [זה כעין השאלה הקודמת שהוא רק שומע לשוה"ר]

תשובה: אין לחלק, וגם בזה יש לו להפסיד את הכבוד החשוב העתיד לבוא.

יא. להפסיד תרומה למוסד אם לא ישמע לשוה"ר

שאלה: יש ראש ישיבה שאוסף כסף בחו"ל לצורך הבחורי ישיבה או ראש כולל שאוסף לצורך האברכים, ותמיד כשמגיע לגביר שיש לו הרבה כסף ותורם לו סכום נכבד יושב עימו הרבה זמן, ומוציא העשיר את כל מה שיש לו להגיד ומסתעף הרבה לדבר לשוה"ר [ללא תועלת] על המתחרים עימו, וראש הישיבה / ראש הכולל, מתלבט האם להפסיק את השיחה הזו, ואז יגרום פחות תרומה למוסד כיון שהעשיר יפגע מעט. האם כך צריך לעשות אף שיהיה פחות תרומה להחזקת תורה או לא.

תשובה: אין לחלק, ואסור לראש כולל / ראש הישיבה לשמוע לשוה"ר, ותורה לא נבנית מדבר שיש בו איסור.

יב. האם כבוד הבריות דוחה לשוה"ר מדרבנן

שאלת חכם: עד כאן דיברנו לענין שיצטרך לישיב עמם ולסייע ולספר יחד עמם או שיושב ורק שומע לשוה"ר, שיש כאן איסור דאורייתא - מול מה שיחשבוהו לשוטה ופתי. דבודאי הדין שלא יעבור על האיסור דאורייתא. ומה יהא הדין כאשר יש כאן רק איסור לשוה"ר מדרבנן, וכגון: 1. שלא יאמין לדבריהם 2. שלא יהא ניחא ליה 3. ושלא יסייע להם (לקמן בהל' לשוה"ר כלל ו') - מול מה שיחשבוהו לשוטה ופתי ויש כאן כבוד הבריות. האם מותר לו לישאר יחד עמם בכה"ג או לא. (עיין לקמן הל' לשוה"ר כלל ו', באר מים חיים - ס"ק יא')

תשובה: מסתפק בזה החפץ חיים, ולכן העצה היעוצה לצאת מהספק שישתדל בכל כוחותיו לצאת מחבורה זו, ויהיה לו טוב בזה ובבא.

יג. "לפום צערא אגרא" מה איכות הצער

שאלת הבנה: מבואר בח"ח כאן שאם מצטער על המצוה "לפום צערא אגרא" כי מאה פעמים בצער מפעם אחת שלא בצער, והיינו ששכר מצוה בצער שוה כמו מצוה שעושים מאה פעמים שלא בצער - האם אתה יודע מה שיעור הצער שיחשב לו כמו מאה פעמים.

תשובה: דע לך בני תיקח את הצער הכי קטן שיש, וכעין מה שאיתא בגמ' (ערכין טז:) היכי דמי יסורים כגון: שהכניס ידו להוציא שקל ויצא לו חצי שקל ועכשיו צריך להכניס ידו עוד הפעם זה כבר נקרא יסורים. [עכ"ד הגמ'] וצער כעין זה נחשב כמו מאה פעמים. ומכאן והלאה כל דרגה בצער נחשב עוד מאה פעמים, ונמצא שאם יש לו צער באיכות לפעמים יוצא לו שמצוה זו נחשבת לו כמה אלפים של מצוות. (מכתב מאליהו ח"ג עמ' 56)

להצרות והאריות והלצטרפות (א) (el) (איי)
shemesh648@gmail.com